

FLORENCIO IDOATE (1912-2001)

«Erregeordez erregeorde, konfiantza faltak iraun zuen»

Florencio Idoate 1966tik 1982ra arte Nafarroako Artxibategi Nagusiko zuzendari izan zen. Datu hori jakitea ezinbestekoa da bere obraren dimentsioa ulertzeko. Paper artean igaro zuen bizitza osoa, orain katalogoak prestatzen, orain tokiko historiari buruzko artikulua idazten. Berrogeitaka liburu idatzi zituen, Erdi Arotik Aro Garaikiderainoko gaiak landuz, eta bere ideia asko *El Pensamiento Navarro* egunkari karlistan ezagutarazi zituen.

Konkistari dagokionez hipotesi ofizialarekin bat egiten zuen; baina bere idatzietan ofizialtasun horri ñabardura asko egin zizkion, batez ere datu zehatzen bidez. 1981ean *Esfuerzo bélico de Navarra en el siglo XVI* liburua idatzi zuen Nafarroako Foru Aldundiaren eskutik, konkistari buruz berak osatutako zabalena. Bertan, konkista ondorengo Espainiako erregeordeek nafarrekiko zuten mesfidantza agerian utzi zuen dokumentuetan aurkituriko informazio mordoarekin. Hau da, nafarrek estatus berria onartu zutenaren teoria ofiziala hankaz gora jarri zuen.

“[Garesko] herritarrak kexu ziren, erregimentuak eta bere buruzagiek tratu bera eskatzen zutelako

eta horren erruz karga osoa euren bizkar jartzen zelako etengabe. Askok iseka egiten zieten, esanez ‘petxeroak¹¹ zirela eta barre eginez’.

NAFARROAKO GOBERNUA

Pedro II.a mariskalaren kriptan aurkituriko harmarria, Nafarroako kateak agerian. Mariskala Joanes III.ari leial mantendu zen, eta erbestean kartzelaratu zela hil zuten.

bilduan ostatu hartzen zutela ‘espainolak’ Nafarroara etorri zirenetik, haietako lekuko batek zioenez. Detaile honek argitzen digu nola espainolak arrotzak izaten segitzen zuten garestarrentzat, baita gainerako nafarrentzat ere. (...)

Nafarrekiko konfiantza falta sistematikoa, kontsultatu ditugun paperen bidez suma daiteke, lur honetan arrotz diren militarrek idatziak. (...)

Mende erdiz gaztelartzen egon eta gero, atzeritarrek Albretarren itzala ikusten zuten oraindik Nafarroan. (...)

Erregeordez erregeorde, ikusten ari gara nola iraun zuen nafarrei ezarritako balizko fideltasun eta konfiantza faltaren zeinuak. (...)

Independentzia beti izango da etsipenez oroitu arrazoi

sentimental eta praktikoengatik, baina zenbait kasutan, urteen joanak herrimin legítimo hori ezabatu du, erreinu independentetik dependenterako igaroaldia ezagutu zuen belaunaldiarena. Dena den, klase noblea, buruzagiak alegia, garai berrira egokitzen saiatzen dira, behin-betikoa izango baita, atzera bueltarik gabekoa, soilik oroitzapena geratuko da”.

11- Zerga pertsonalak (“petxak”) ordaintzen zituztenak; klase pribilegiatuetatik at zeuden herritarrak, bereziki laborariak.